

El Museu d'Història de la Medicina de Catalunya: un projecte en re-construcció, a Papers de Comunicació Científica, 34, maig-agost 2003, de l'Associació Catalana de Comunicació Científica.

Pot semblar evident una resposta sempre afirmativa a la pregunta sobre si les col·leccions d'instruments científics històrics poden ajudar a comprendre la ciència i llur història. No obstant, els ponts de comunicació entre els responsables d'aquest tipus de col·leccions i aquells que fan ciència o aquells que la transmeten o estudien la seva construcció no han estat massa fecunds. El nou projecte del Museu d'Història de la Medicina (MHM) es planteja com un camí que faciliti el contacte entre els diferents col·lectius interessats en la ciència i proposa els instruments científics històrics com a mitjà per a desenvolupar aquesta relació. Alguns exemples: un polarímetre de Laurent, un objecte que, per exemple, permet explicar l'evolució de les teories físiques de la llum, així com l'aplicació de l'instrument a l'anàlisi de determinades substàncies, com ara el volum de glucosa en l'orina; la fotografia científica estereoscòpica, entesa com un mitjà més en l'evolució dels diversos sistemes de representació i objectivació de les patologies; el galvanòmetre d'Einthoven, o qualsevol altre aparell capaç de traçar el registre gràfic de les funcions i trastorns fisiològics del cos humà, constitueix una mostra clara del treball en equip entre metges i tècnics, de l'existència d'una formació científica més oberta, menys especialitzada, coneixedora dels fonaments d'altres disciplines. Alguns d'aquests instruments han donat lloc, en l'actualitat, a objectes emprats com autèntiques caixes negres a partir de la seva capacitat de transmetre informació segura sobre la natura, de la confiança de la comunitat científica en el seu ús més enllà de la comprensió del seu funcionament intern. El MHM vol obrir les seves caixes i mostrar els objectes, explicar la ciència que es troba amagada.

El MHM fonamenta el seu ric fons patrimonial en la col·laboració desinteressada de molts professionals de la medicina i en les aportacions generoses d'objectes i documents científics procedents de col·leccions particulars i d'institucions mèdiques. Es tracta d'una col·lecció reunida des de l'any de la fundació (1979) i incrementada de manera constant fins avui. Aquesta permet de reconstruir la història de la medicina catalana, i per extensió, la història de la medicina occidental, entre els segles XVIII i XX. Els instruments científics de la col·lecció no es limiten com hem vist a la medicina, malgrat el major pes dels objectes d'aquest àmbit, sinó que ens parlen de la intersecció

entre ciència i tecnologia tan característica de les disciplines científiques contemporànies. Així, la física, la química, l'òptica, la fotografia i un seguit d'altres especialitats tenen una presència destacada en la instrumentació del MHM que donà suport al desenvolupament de l'ensenyament i la recerca mèdica. A més, el patrimoni del MHM està format per la documentació històrica generada pels mateixos metges o per institucions mèdiques i per una excepcional col·lecció de fotografies mèdiques històriques. Un conjunt que ha de facilitar l'educació, formació i investigació en la comprensió i el coneixement de la història de les ciències de la salut.

En aquest moment, el MHM es troba tancat al públic, si bé resta obert als investigadors i a col·laboracions en projectes científics i educatius a la seu provisional del passatge Mercader, nº 11 de Barcelona. En el darrer trienni, el MHM ha col·laborat en diverses iniciatives culturals, tant des del punt de vista material com d'assessorament científic. La raó d'aquest tancament rau en el desenvolupament d'un projecte de rehabilitació del museu en un dels pavellons modernistes de l'Hospital de Santa Creu i Sant Pau. L'objectiu final d'aquest programa consisteix en què els fons del MHM siguin accessibles al gran públic per tal que pugui gaudir d'aquells de manera intel·ligible, guiat pels camins de la museologia científica fonamentada en objectes reals. El projecte presta una atenció especial als estudiants universitaris, de batxillerat i de formació professional en ciències de la salut, mitjançant guies educatives que permetin incorporar la vessant més didàctica de la història de la ciència al seu currículum. La pàgina Web del Museu –ara en construcció- pretén ser un primer pas en aquesta direcció: un museu virtual abans d'un museu real, un mitjà per a situar la institució de nou en el mapa científic.

Alfons Zarzoso

Conservador del MHM

azarzoso@museu.comb.es